

... Till arbetspensionsanstalterna

BEGRÄNSNINGSSTADGANDENA I ARBETSPENSIONSLAGARNA

När arbetspensionslagarna trädde i kraft år 1962 sände Pensionsskyddscentralen till arbetspensionsanstalterna som bilaga till cirkulär 6.8.1962 nr 6/62 en promemoria om tillämpningen av begränsningsstadgandena i arbetspensionslagarna. I promemorian angavs de principer som skulle följas vid tillämpningen av begränsningsstadgandena. Sedermera har i praxis vid pensionsanstalterna och speciellt vid den i anslutning till Pensionsskyddscentralen verk samma Konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden utkristalliserats vissa tillämpningsprinciper för begränsningsstadgandena. Av denna orsak har det ansetts motiverat att ge pensionsanstalterna nya anvisningar om begränsningstadgandets tillämpande med beaktande av numera stadgad praxis.

I detta cirkulär har behandlingen av begränsningsstadgandet avgränsats till att omfatta främst APL, KAPL, FÖPL och LFÖPL. Samma begränsningsstadgande ingår likväl också i pensionslagarna för den offentliga sektorn och samma principer gäller sålunda också för dem. Tillämpningen borde således vara densamma över hela linjen.

Innehållet i begränsningsstadgandet

Då APL trädde i kraft hade begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. följande lydelse: "Har den huvudsakliga orsaken till invaliditet varit sjukdom, lyte eller skada hos arbetstagare vid den tidpunkt, då arbetsförhållandet, sedan han fyllt 18 år, oavbrutet fortgått sex månader, har han icke rätt till invalidpension på grund av detta arbetsförhållande." När karenstiden i APL från början av år 1965 ändrades till fyra månader, ändrades från sagda tidpunkt även den i stadgandet nämnda tiden om sex månader till fyra månader.

Sitt nuvarande innehåll fick begränsningsstadgandet från början av år 1966. Dess ordalydelse är: "Förorsakad invaliditet av sjukdom, lyte eller skada, som arbetstagaren var behäftad med vid arbetsförhållandets början, är han berättigad till invalidpension på grund av detta arbetsförhållande endast ifall invaliditeten inträffat tidigast då ett år förflutit från arbetsförhållandets början."

5.1.1976

2

Principerna för tillämpningen av begränsningsstadgandena har trots det ändrade innehållet i stadgandets ordalydelse hela tiden till väsentliga delar bibehållits oförändrade.

Avsikten med begränsningsstadgandet

Invalidpensionens belopp beror i väsentlig grad på den inkomstnivå som används då pension som baserar sig på tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern uträknas. Genom begränsningsstadgandet kan ett arbetsförhållande eller arbetsförhållanden omedelbart före arbetsoförmågans inträde avskiljas från de arbetsförhållanden som inverkar på pensionen och pensionen bestäms då på basen av den tidigare mera stabiliserade inkomstnivån. Genom begränsningsstadgandet kan således en minskning i pensionen förhindras, om inkomstnivån sjunkit som en följd av inträffad sjukdom och arbetstagaren bytt arbetsförhållande kort innan arbetsoförmågan började.

Å andra sidan har man genom begränsningsstadgandet strävat till att ur arbetspensioneringens krets utestänga sådana personer, vilka endast en kort tid som redan sjuka arbetat i arbeten som lyder under dessa lagar. Anordnandet av pensionsskydd för dessa i arbetslivet en kort tid anställda har närmast ansetts ankomma på folkpensionssystemet.

I enlighet med det ovan anförda inverkar begränsningsstadgandet på pensionsnivån och är å andra sidan avsett att förhindra en direkt spekulatation. Sålunda borde vid den praktiska tillämpningen av stadgandet också avsikterna med stadgandet i tillräcklig mån beaktas. Härmed avses inte en sträng bokstavstrogen tolkning vid tillämpningen, utan målet är att för vederbörandes del komma fram till ett så rättvist slutresultat som möjligt.

I detta sammanhang är det skäl att konstatera, att begränsningsstadgandet kan komma ifråga även för familjepensionernas del, även om detta i praktiken är relativt sällsynt. Ifall förmånslåtare dör innan ett år gått från arbetsförhållandets början och hos honom tydligt hade konstaterats en på själva arbetet menligt inverkande sjukdom redan då arbetsförhållandet började, aktualiseras begränsningsstadgandet. Förutsättningen är, att döden förorsakats just av ifrågavarande sjukdom.

5.1.1976

3

Av konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden tillämpad praxis

Såsom ovan redan konstaterats, har vid skapandet av tillämpningspraxis för begränsningsstadgandet den i anslutning till Pensionsskyddscentralen verksamma Konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden haft en central betydelse. Ärenden gällande tillämpningen av begränsningsstadgandet har i riklig mängd förekommit vid kommissionen, man kan med hänsyn till förekomsten av dessa fall rentav tala om en exceptionellt riklig mängd. Detta visar, att man vid pensionsanstalterna inte omotiverat tillämpat begränsningsstadgandet utan att man i förväg sökt granska fallet så mångsidigt som möjligt.

Kommissionen har ansett, att man vid bestämmandet av sjukdomens begynnelsepunkt inte strängt kan hålla fast vid den tidpunkt då sjukdomen medicinskt sett började. Sjukdomen kan finnas till t.o.m. en mycket lång tid utan att ha någon väsentlig inverkan på själva arbetet. I sådant fall kan då inte heller anses motiverat att tillämpa begränsningsstadgandet. Vid dess tillämpande måste förutsättas, att sjukdomen innan arbetsförhållandet inleddes har framträtt så att den märkbart inverkat på själva arbetet.

Vid övervägande av om begränsningsstadgandet skall tillämpas eller inte, har man inom kommissionen i allmänhet fäst uppmärksamhet också vid vederbörandes tidigare arbetsinsatser. Ifall det härvid är fråga om en relativt sett enhetlig, fortgående arbetsinsats, har begränsningsstadgandet tillämpats endast då pensionens belopp i annat fall skulle ha bestämts enligt en till följd av sjukdom lägre inkomstnivå än den redan stabiliserade. Tillämpandet av begränsningsstadgandet har sålunda inneburit en höjning av pensionsbeloppet. Om pensionens belopp vid en tillämpning av begränsningsstadgandet skulle förbli oförändrat eller rentav skulle minska, tillämpas i allmänhet inte begränsningsstadgandet, fastän strängt formellt sett förutsättningar för dess tillämpande föreligger.

Att tillämpa begränsningsstadgandet exempelvis i sådana fall, vari fråga är om medfödd sjukdom, visar sig ofta vara problematiskt. Konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden har dock inte ovillkorligen rekommenderat tillämpning av begränsningsstadgandet trots en tydligt konstaterad sjukdom, om vederbörande i någon betydande mån tagit del i arbetslivet.

Exempel på den praxis konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden tillämpat

En jämförelsevis god bild av den linje konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden följt ifråga om tillämpningen ger bilagda exempel på kommissionens rekommendationer (bilagor 1-9).

5.1.1976

4

Pensionsnämndens och Försäkringsdomstolens avgöranden

Ärenden rörande begränsningsstadgandet har i viss omfattning handlagts vid besvärinstanserna. I den mån man på basen av deras beslut kan dra några slutsatser om den linje som härvid följts beträffande tillämpningen, kan man konstatera, att den i stora delar sammanfaller med det ovan anförda. Så har t.ex. de ärenden som behandlats vid konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden i allmänhet nästan undantagslöst bibehållits oförändrade också i besvärinstanserna.

De principer som skall beaktas vid tillämpandet av begränsningsstadgandet

1. Sjukdomsbegreppet

Vid tillämpning av begränsningsstadgandet ges sjukdomsbegreppet en innebörd som i rätt hög grad avviker från den medicinska definitionen. Detta speciellt då begynnelsetidpunkten för eller förekomsten av en sjukdom skall bestämmas. Såsom ovan konstaterats, förutsätts vid tillämpning av begränsningsstadgandet att sjukdomen yppat sig som märkbart menligt inverkan på själva arbetet redan innan det arbetsförhållande började, på vilket begränsningsstadgandet tillämpas. Som av exemplen framgår har konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden inte ansett skäl föreligga till en rekommendation om tillämpning av begränsningsstadgandet i sådana fall, då förekomsten av en sjukdom varit ostridig men vederbörande likväl i betydande mån tagit del i arbetslivet. Närmast skall de medicinska tecknen och yttringarna på sjukdomen och det faktiskt utförda arbetet jämföras med varandra. Om sjukdomen inte vid arbetsförhållandets början haft någon tydligt märkbar inverkan på själva arbetet, anses den med avseende på begränsningsstadgandet inte alls ha funnits till.

En speciell grupp utgör i detta avseende schizofrenifallen, för vilka sjukdomsbilden och verkningarna kan variera kraftigt. Vederbörande är periodvis förmögen till en helt fullödlig arbetsinsats, medan åter periodvis, när sjukdomen förvärras, arbetsoförmågan på tydligast märkbara sätt träder fram. Insjuknandet i schizofreni sker i allmänhet i unga år, varför dessa personer kommer att ta del i arbetslivet under en rätt kort tid. Ifall arbetet blir mera långvarigt, uppstår dock på grund av sjukperioderna avbrott i arbetet. En bokstavstrogen tillämpning av begränsningsstadgandet skulle då i allmänhet leda till, att i arbetspensionslagarna avsedd invalidpension inte alls kunde beviljas eller ock att den i många fall skulle basera sig endast på fribrev. Då arbetsinsatsen likväl mellan sjukperioderna i allmänhet ofta kommer att

5.1.1976

5

vara fullödig, åtminstone om arbetsperioden hinner utsträcka sig över en något längre tid, har för tillämpningen av begränsningsstadgandet i praktiken i schizofrenifallen åsatts strängare kriterier än de vanliga. En tillämpning av begränsningsstadgandet i dessa fall har ansetts motiverad endast om arbetsförhållandet föregåtts av en klar, akut sjukperiod vanligtvis med åtföljande sjukhusvård och arbetsoförmågan inträder nästan omedelbart efter arbetsförhållandets början.

Sjukdomen kan också utvecklas så småningom under årens lopp i arbetslivet och först sedan t.ex. det sista korta arbetsförhållandet upphört leda till arbetsoförmåga. Om sjukdomen inte märkbart inverkat på vederbörandes arbete då detta sista arbetsförhållande började, är det inte motiverat att härvid tillämpa begränsningsstadgandet.

Likaså kan i en del fall arbetstagaren redan vid arbetsförhållandets början vara såpass arbetsoförmögen, att arbetet endast stannar vid ett försök. Härvid kommer i de flesta fall tillämpning av begränsningsstadgandet ifråga, emedan i allmänhet inkomstnivån i detta försök till arbete till följd av sjukdomen är lägre än den tidigare.

Å andra sidan måste sjukdomsbegreppet vara ett och entydigt över hela arbetspensionsfältet. Utom begränsningsstadgandet måste också andra följer av definitionen på sjukdomens begynnelsepunkt beaktas. En sådan är bl.a. den centrala betydelse sjukdomens begynnelsepunkt har vid bestämmandet av invalidpensionen enligt KAPL. Inom KAPL:s krets kan i allmänhet konstateras, att begränsningsstadgandet kanske där inte har helt samma betydelse som inom APL:s krets. Detta beror på att sjukdomens begynnelsepunkt redan som sådan inverkar på pensionens belopp på ett annat sätt än inom APL.

2. Enhetligheten i vederbörandes arbetsinsatser

Redan i föregående punkt konstaterades, att i samband med begränsningsstadgandet skall betydelse även ges åt enhetligheten i vederbörandes arbete. Om fråga är om ett jämförelsevis enhetligt, utan avbrott fortgående deltagande i arbetslivet, kan begränsningsstadgandet i allmänhet inte tillämpas i en för vederbörande ofördelaktig riktning. Med andra ord sagt, begränsningsstadgandet skall inte tillämpas rent formellt, utan i samband med detta skall ingående jämförelser göras mellan sjukdomen och vederbörandes övriga faktiska förhållanden. De bilagda fallen samt den praxis pensionsanstalterna följt visar att vid tillämpningen av begränsningsstadgandet har man strikt följt denna princip.

5.1.1976

6

3. Ansvarsfördelningen

Inom arbetspensioneringen bekostas invalid- och familjepensionen i allmänhet av den pensionsanstalt, vid vilken har försäkrats det arbetsförhållande som utgör grund för den på tiden från arbetsförmågans inträde fram till pensionsåldern baserade pensionen.

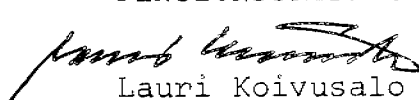
Begränsningsstadgandet är avsett för att rätten till pension skall kunna bestämmas och uträknas, inte för att avgöra frågor om pensionsanstaltens inbördes ansvar, om vilket särskilda stadganden finns.

När pensionsanstalterna hänskjuter ett ärende till en annan pensionsanstalt och därvid anser att begränsningsstadgandet borde tillämpas, är det skäl att i hänskjutningsanmälan ange, när den hänskjutande pensionsanstalten anser att sjukdomen och arbetsförmågan börjat.

4. Begränsningsstadgandet och företagarna

Såsom ovan konstaterats, har begränsningsstadgandet samma innehåll över hela arbetspensionsfältet. För företagarnas del kommer stadgandet dock rätt sällan ifråga, emedan företagarkerksamheten ofta till sin karaktär är mera långvarig. Företagarverksamhetsperioderna fortsätter i allmänhet längre tid än ett år, varvid förutsättningar inte finns för en tillämpning av begränsningsstadgandet. Sålunda kommer för företagarnas del begränsningsstadgandet ifråga i allmänhet endast för utgallring av direkta spekulationsfall.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Lauri Koivusalo

Markku Sirviö

BILAGOR

9 rekommendationer av Konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades att begränsningsstadgandet skulle tillämpas på sökandens knappt 8 mån. långvariga APL-arbetsförhållande. Sökanden hade lidit av epilepsi alltsedan 7 års åldern.

1970 15:4

År 1929 född kvinnlig restaurangarbetare med epileptiska anfall sedan 7 års åldern. Hade från år 1957 stått under mentalvårdsbyråns kontroll och från år 1960 under kontroll av neurologiska kliniken vid universitetets centralsjukhus. Dessutom cysta på vänstra äggstocken.

Sökanden hade arbetat i APL-arbetsförhållande 9.5.1969 - 22.12.1969. Enligt uppgift av arbetsgivarens representant hade sökanden diskat, skalat potatis och städlat. Arbetet hade hon utfört väl och några symtom på sjukdom hade inte förmärkts hos henne. Sökanden hade själv sagt upp sig. Orsak till att sökanden hade slutat arbeta hade troligtvis varit svårigheter inom familjen. Medan arbetsförhållandet pågick hade sökanden på grund av sjukdom varit borta från arbetet 8.11. - 17.11.1969 och dessutom fem dagar både i augusti och i oktober 1969. Arbetspension hade hon sökt 11.2.1970.

I läkarutlåtande, skrivet 24.7.1967, konstateras att sökanden är varaktigt arbetsoförmögen. I intyg daterat i januari 1970 har sökanden uppskattats vara arbetsoförmögen fram till 31.12.1970. I ett utlåtande 22.4.1970 av neurologieklinikläkare vid universitetets centralsjukhus nämns, att sökanden första gången på läkarremiss kommit till neurologiska kliniken för bedömning av arbetsförmågan 1.12.1969. Vid den tiden hade hon anfall av medvetslöshet 3-4 gånger i veckan. Dessutom konstateras i utlåtandet, att i sökandens EEG kontinuerligt hade funnits tydligt patologiskt fynd. Enligt A-intygen har sökanden varit arbetsoförmögen 13.8. - 17.8.1969, 18.10. - 22.10.1969, 8.11. - 17.11.1969 och 1.12.1969 - 31.1.1970.

Sökanden hade beviljats sjukdagpenning 28.12.1969 - 20.11.1970. Ansökningar som anhängiggjorts i maj 1965 och i december 1966 hade

förkastats på den grund att sökandens arbetsförmåga redan hade pågått så länge att 300 vardagar redan hade förflutit då sjukförsäkringslagen trädde i kraft 1.9.1964. I folkpensionslagen avsedd invaliditetspension hade sökanden ansökt om åren 1957, 1961, 1962, 1966 och senast genom 10.2.1967 anhängiggjord ansökan. Alla hade förkastats emedan sökanden inte ansågs vara arbetsförmögen.

Kommissionen: Sökanden, som bör anses vara på i 4 § 3 mom. APL förutsatt sätt arbetsförmögen alltsedan hennes arbete upphörde eller från december 1969, skall anses ha fått den sjukdom, som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsförmågan, i den mening som avses i APL redan innan hennes arbetsförhållande började. För den skull borde på detta arbetsförhållanden tillämpas begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL, och sökandens pensionsansökan sålunda på denna grund förkastas.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades tillämpning av begränsningsstadgandet på arbetsförhållande, i vilket pensionslönen utgjorde endast cirka en tredjedel av pensionslönen i föregående arbetsförhållande.

1971 13:3

År 1934 född kvinnlig sökande hade haft allt som allt fem APL-arbetsförhållanden, av vilka det näst sista 1.11.1966 - 31.10.1969 och det sista 5.5.1969 - 10.10.1970. Det förstnämnda arbetsförhållandet hade enligt arbetsgivarens uppfattning upphört då sökanden synbarligen övergått i annan rörelses tjänst. En längre tid innan arbetsförhållandet upphörde hade det varit stillsamt i sökandens försäljningsdistrikt. Sökanden hade haft provisionslön, som gav en pensionslön om 1 295 mark i månaden. I det sista APL-arbetsförhållandet hade sökanden arbetat som distriktschef vid ett bolag med försäljning av kosmetiska produkter vid hemmabjudningar. Till hennes arbetsuppgifter hade hört bl.a. att söka fram och utbilda personal för direktförsäljning av kosmetika vid hemmabjudningar, hjälpa försäljningskonsulenterna vid anskaffning av försäljningsställen, ta emot deras beställningar av produkter, dela ut dessa till konsulenterna och av dem inkassera betalning för produkternas värde samt redovisa betalningarna till importören. Då sökandens hälsotillstånd hela tiden försämrades, hade arbetsgivaren funnit det bäst att 15.10.1970 ansluta distriktet till ett annat försäljningsdistrikt och sökandens verksamhet vid bolaget hade upphört. Pensionslönen i detta sista arbetsförhållande hade varit 426 mark i månaden.

Sökanden hade på 1950-talet haft tre förlossningar och i samband med dessa hade hos henne konstaterats äggvita i urinen. År 1961 hade hos henne diagnosticerats kronisk njursjukdom. Från år 1969 hade hälsotillståndet varit dåligt, sökanden lidit av trötthet, svindel och högt blodtryck. Medicinvården gav dåligt resultat. Vintern 1970 hade hos sökanden konstaterats tydliga tecken på nedsatt njurverksamhet.

Dagpenning enligt sjukförsäkringslagen hade sökanden fått 1.7. - 13.9.1966, 19.6. - 15.8.1968, 3.9. - 15.10.1969, 29.11.1969 - 28.2.1970, 3. - 30.6.1970 och 8.9. - 31.10.1970. Folkpensionsansökan hade inlämnats 18.12.1970.

Kommissionen: Sökanden, som måste anses ha blivit på i APL försatt sätt arbetsoförmögen i oktober 1969, då hon upphörde arbeta i det arbetsförhållande som började 1.11.1966, har haft den sjukdom, som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan, i den mening som avses i arbetspensionslagarna redan när det sista APL-arbetsförhållandet började i maj 1969. Sålunda borde på detta arbetsförhållande tillämpas begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL och sökanden beviljas invalidpension, vars belopp borde uträknas utgående från det arbetsförhållande som upphörde 31.10.1969 och med beaktande även av den i 6 § 3 mom. APL avsedda tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern. Pensionen skulle beviljas retroaktivt räknat från ett år före pensionsansökan.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades tillämpning av begränsningsstadgandet på sökandens fyra månader långvariga arbetsförhållande, ända från vars början sökanden varit sjuklig.

1971 14:3 21:4

År 1941 född sökande som arbetat i KAPL-arbetsförhållanden åren 1963, 1964 och 1968, samt i APL-arbetsförhållanden 3.9.1964 - 15.2.1966, 30.3. - 6.10.1966, 12.11.1969 - 15.4.1970 och 12.5. - 14.9.1970. Enligt uppgift av arbetsgivarens representant hade sökanden under det näst sista APL-arbetsförhållandet på grund av sjukdom varit borta från arbetet 3. - 9.1.1970 och 28.1.-31.3.1970. Under år 1969 hade till sökanden inte erlagts någon sjuklön, men eventuellt kan sökanden också då haft korta frånvaroperioder. Sökanden hade anställts som lärling inom köttbranschen, och arbetet hade till en början varit tungt. Sökanden hade varit flitig och utfört et gott arbete då han var i arbete. När sökanden återvänt från sin långa sjukledighet våren 1970 hade på läkarens inrådan ordnats lätt arbete för sökanden. Denne hade dock meddelat, att hans mage inte tålde arbetet. Han hade sagt upp sig och sagt sig söka ännu lättare arbete. Pensionslönen i detta arbete uppgick till 453 mark i månaden. Under det sista APL-arbetsförhållandet hade sökanden enligt uppgift av arbetsgivarens representant på grund av sjukdom varit borta från arbetat 12. - 20.6.1970, 1. - 7.7.1970, 10. - 31.7.1970 och 8. - 12.9.1970. Enligt sökandens förman hade sökanden varit sjuklig och klagat över sin sjukdom alltifrån arbetsförhållandets första början. Hans arbete var rätt tungt kärningsarbete. Läkaren hade till arbetsplatsen sänt en lapp med begäran om lättare arbete för sökanden. Sådant hade också ordnats, men sökanden hade trots detta sagt upp sig. Pensionslönen i detta arbetsförhållande steg till 956 mark i månaden. Enligt sökandens egen uppgift hade han ännu därefter arbetat hos en annan arbetsgivare från september till november 1970.

År 1964 hade av sökanden en del av magsäcken avlägsnats på grund av sår i tolvfingertarmen. Efter operationen var sökandens hälsa

relativt god, men från år 1967 upprepade gånger gastriter, för vilka patienten undersökts på poliklinik, bl.a. hösten 1967 och vintern 1968. Vid dessa undersökningar var fynden obetydliga. Sökanden beskrevs som mager och astenisk. Familje-, bostads- och ekonomiska svårigheter fanns. På grund av bostadsbrist hade sökanden bott i natthärbärke, medan familjen bodde annanstans. Antogs att magsmärtorna närmast var av psykisk art. I februari 1970 kom sökanden på nytt till polikliniken för undersökning. Symtomen var en brännande smärta i övre delen av magen, halsbränningar och uppkastningar. Vid den kliniska undersökningen konstaterades avmagring och tryckömhet vid övre delen av buken. Enligt undersökning 21.4.1971 på polikliniken vid Institutet för arbetsinhygien konstaterades hos sökanden hållningsfel i ryggraden och dubbelsidig bihåleinflammation (sinuit). Dessutom hade i samband med sockerbelastningsprov hos sökanden konstaterats benägenhet för låga blodsockervärden. Sökanden beskrevs som saklig, men som en i psykiskt avseende svag person som reagerade på motgångar med somatiska symtom. Enligt psykiatriutlåtandet var sökanden på grund av reaktiv depression och nervsvaghet arbetsoförmögen till utgången av år 1971.

Dagpenning enligt sjukförsäkringslagen hade sökanden fått 1.9. - 27.11.1967, 15.12.1967 - 15.3.1968, 8.5. - 15.6.1968, 24.10. - 15.11.1968, 17. - 26.7.1969, 6.2. - 31.3.1970, 23.10. - 15.11.1970 och 24. - 30.11.1970. I folkpensionslagen avsedd invaliditetspension hade han sökt 9.3.1971.

Kommissionen: Sökanden, som bör anses ha blivit i den mån arbetsoförmögen, som arbetspensionslagarna avser, i oktober 1970, har fått den sjukdom som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan i den mening som avses i nämnda lagar i januari 1970. Sålunda borde på sökandens sista APL-arbetsförhållande tillämpas begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL och sökanden från 1.11.1970 beviljas invalidpension, vid vars uträkning borde beaktas på basen av det arbetsförhållande som började 12.11.1969 även den i 6 § 3 mom. APL avsedd tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades tillämpning av begränsningsstadgandet på 18-årig, på grund av psykisk efterblivenhet arbetsoförmögen sökandes knappt nio månader långvariga arbetsförhållande.

1971 15:4

År 1952 född kvinnlig sökande hade efter avslutad skolgång gått hemma sysslolös i nästan tre år. På släktingarnas tillskyndan hade hon fått arbete på en fabrik till en början på appreturavdelningen. Då hon inte klarat sig i detta arbete, hade hon flyttats över till annat arbete och arbetade som stafett (bud). Inte heller detta arbete hade hon klarat, varför man nödgats säga upp henne. Arbetsförhållandet hade allt som allt varat 23.2. - 13.11.1970. Därefter hade rådgivningsavdelningen vid arbetsförmedlingsbyrån utan resultat försökt placera sökanden på nytt i arbete. Sökanden hade sänts till psykiatrisk undersökning, varvid hon konstaterades vara hjälplös, sluten och med intelligens något under det normala. Hon ansågs på grund av sin psykiska efterblivenhet vara arbetsoförmögen från december 1970 åtminstone till juli 1972. Dagpenning enligt sjukförsäkringslagen hade beviljats för tiden 29.12.1970 - 30.11.1971.

Kommissionen: Sökanden, som blivit i den mån arbetsoförmögen som APL förutsätter, i december 1970, har haft den sjukdom, som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan redan innan APL-arbetsförhållandet började. För den skull borde på arbetsförhållandet begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL tillämpas och sökandens pensionsansökan förkastas.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades icke tillämpning av begränsningsstadgandet på arbetsförhållande, som sökanden påbörjat nästan omedelbart efter det föregående arbetsförhållande hade upphört till följd av att arbetskraften minskats.

1971 30:2

År 1922 född manlig sökande hade vid fabrik för färdiga kläder arbetat som arbetskontrollör i APL-arbetsförhållande 22.5.1967 - 29.8.1968 med en pensionslön om 427 mark i månaden. Från september 1969 till maj 1970 hade sökanden stått i KAPL-arbetsförhållande i bevakningsuppgifter och förtjänat under hela denna tid 7 034 mark. Arbetsförhållandet hade enligt uppgift av arbetsgivarens representant upphört då arbetsstyrkan hade minskats. Därefter hade sökanden arbetat i APL-arbetsförhållande som vakt vid brädgård 24.5. - 30.9.1970. Pensionslönen var 608 mark i månaden. Enligt lönekontorets uppgift hade sökanden i detta sista arbetsförhållande regelbundet varit i arbete utom i juli då arbetsdagarnas antal till följd av sökandens sjukdom blev bara 12. Enligt uppgift av sökandens arbetsförman hade sökandens hälsa varit svag under arbetsförhållandets sista tid, då sökanden enligt vad förmannen kunde minnas i viss mån varit borta från arbetet på grund av sjukdom. Sökanden hade också drabbats av något sjukdomsanfall och för någon tid vårdats på sjukhus, varefter han ännu en gång återvänt till arbetet och arbetat till utgången av september 1970, då arbetsförhållandena hade upphört för de bevakare som anställdes för sommaren. Sökanden hade väntat på att arbetsförhållandet skulle upphöra, då han för sin sjukdoms skull inte längre egentligen orkat arbeta. Sökanden innehade en lantbrukslägenhet omfattande 4,48 ha åker och 12,97 ha skog. LFÖPL-arbetsinkomsten hade fastställts till 1 325 mark om året.

Sökanden hade i sitt eget arbete 6.10.1966 råkat ut för ett olycksfall, varvid högra handen hade krossats i skördemaskinen. Handen måste amputeras ung. 12 cm nedan om armbågsleden. Från januari 1970 hade hos sökanden visat sig intermitterande hälta så att vadmuskel-smärtor tvingade honom att stanna efter 100-200 meters promenad.

Från juni samma år hade han haft bröststmärton, för vilka ha i juli 1970 fått sjukhusvård. Vid undersökning i oktober 1970 konstaterades hos honom pulslöshet i fotbladsartärerna och för kranskärls-sjukdom karaktäristiska förändringar i hjärtfilmen.

Dagpenning enligt sjukförsäkringslagen hade sökanden fått 23.10.1966 - 30.9.1967 för amputeringen av högra handen, 5.2. - 10.4.1969 för handeksem och 16. - 25.7.1970 för angina pectoris och claudicatio intermittens. Invaliditetspension enligt folkpensionslagen hade betalats 1.12.1968 - 28.2.1970, ansökan om fortsatt pension hade förkastats i februari 1970. Inv.-pension hade beviljats på nytt från 1.11.1970 tillsvidare. Invalidpenning hade sökanden fått från 1.10.1967 och extra krigspension för frontmän från 1.3.1970.

Den första arbetspensionsansökan hade anhängiggjorts 7.9.1967 och förkastats 13.11.1967, emedan sökanden inte ansågs arbetsoförmögen på sätt som förutsätts i arbetspensionslagarna. Ny ansökan inkommit 30.10.1970.

Kommissionen: Sökanden, som på i arbetspensionslagarna förutsatt sätt blivit arbetsoförmögen i oktober 1970, bör anses ha fått den sjukdom, som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan, i den mening som nämnda lagar avser, efter det det sista APL-arbetsförhållandet började. Sålunda skall på sagda arbetsförhållande begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL inte tillämpas, utan sökanden borde från 1.11.1970 beviljas invalidpension, vid vars uträkning borde beaktas den i 6 § 3 mom. APL avsedda tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern på basen såväl av sagda arbetsförhållande som av LFÖPL-företagarverksamheten.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Hembiträde, år 1945 född och alltifrån barndomen psykiskt efterbliven, ansågs ha blivit arbetsoförmögen då hon slutade arbeta i det sista av sina många korta arbetsförhållanden och ha insjuknat sedan hennes sista APL-arbetsförhållande hade börjat, varför rekommenderades att begränsningsstadgandet icke skulle tillämpas.

1972 2:3

Sökanden hade som barn fallit omkull med cykel och fått en skallskada, vilket ledde till en avvikande karaktärsutveckling. Från år 1960 hade hon stått under socialmyndigheternas och mentalvårdsbyråns övervakning. Enligt psykologtest år 1970 hade sökandens prestationer karaktäriserats av ojämnhet. Resultaten hade varierat från medelnivå till inbecillnivå. Intelligenskvoten hade varit 72-59-64. Dessutom hade kunnat konstateras tydliga symtom på organisk skallskada. Sökanden hade konstaterats vara långsam, sluten och i socialt avseende dåligt anpassad. Enligt utlåtande av psykiater i juni 1971 hade på grund av familjens ekonomiska svårigheter, både modern och socialmyndigheterna år efter år försökt skaffa sökanden en stadigvarande arbetsplats utan att dock lyckas. Hemma hade sökanden vägrat att utföra någotslags arbete.

Det första APL-arbetsförhållande sökanden haft hade räckt från oktober 1965 till juli 1967. Sökanden hade arbetat på skofabrik. Därefter hade hon arbetat som hembiträde i åtminstone sju familjer. Det sista av dessa arbetsförhållanden om vilka uppgifter fanns, hade upphört i september 1970. De arbetsförhållanden som innefattats i APL:s krets hade pågått 16.8.1967 - 12.2.1968, 1.3. - 30.6.1968, 1.11.1968 - 30.4.1969 och 1.1. - 30.7.1970. Sökanden hade enligt läkarutlåtande nödgats lämna sin arbetsplats efter 2-3 veckor, då hon inte klarat av ens det enklaste arbete. Enligt socialkontrollören "fanns det inte en så hjälpsam husmor, som var villig att alltid hjälpa och leda sökanden och dessutom betala lön för det." Enligt en arbetsgivare hade det inte blivit någonting av sökandens arbete och arbetsförhållandet hade därför inte blivit långvarigt.

I arbetspensionsansökan som anhängiggjordes 3.7.1971 hade angetts, att sökandens arbetsoförmåga hade börjat i januari 1971 och att sjukdomen inverkat menligt på sökandens arbete under hela hennes livstid. Ansökningen hade sökandens mor undertecknat.

Sjukdagpenning hade på basen av den ifrågavarande sjukdomen beviljats sökanden 19.6.1971 - 31.5.1972.

Kommissionen: Sökanden skall anses ha blivit arbetsoförmögen i den mån arbetspensionslagarna avser i september 1970 och insjuknat i den mening dessa lagar avser sedan det arbetsförhållande som upphörde 31.7.1970 hade börjat. För den skall borde på detta arbetsförhållande begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL inte tillämpas, utan sökanden från 1.10.1970 beviljas invalidpension, vid vars uträkning borde på basen av nämnda arbetsförhållande beaktas även den i 6 § 3 mom. APL avsedda tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades inte tillämpning av begränsningsstadgandet på halvt år långvarigt APL-arbetsförhållande för städerska, som sedan år 1958 lidit av paranoid schizofreni, emedan hos sökanden varken medan arbetsförhållandet pågick eller när det upphörde kunnat konstateras något tecken på sjukdom.

1972 37:3

År 1918 född sökande, som från år 1951 arbetat i flera arbetsförhållanden i allmänhet kortare tid än ett år i varje.

I det nästsista arbetsförhållandet hade sökanden arbetat i köket på en bar. Hon hade lagat mat och diskat. Efter vad man kom ihåg hade sökande varit på något sätt sjuk. I sitt tal hade hon tidtals varit oredig. Sökanden hade känt sig kränkt av någon anmärkning mot henne och därför sagt upp sig. Frånvaro på grund av sjukdom hade hon inte haft.

I sitt sista arbetsförhållande, som räckte tiden 21.12.1971 - 1.6.1972, hade sökanden arbetat som städerska på en fabrik med städning varannan dag, ung. 2-3 timmar, på kontorssidan. Sökanden hade utfört alla sina arbetsuppgifter synnerligen omsorgsfullt och visat ett berömvärt uppförande. Sökanden hade i allmänhet varit på gott humör, varför man på arbetsgivarsidan blev överraskad, när sökanden bad om slutlikvid och inte gått med på att stanna kvar i arbetet, inte ens under den två veckor långa uppsägningstiden. Orsaken till att arbetsförhållandet avbröts uppgav sökanden inte och gick inte heller med på att fortsätta arbetet fastän lönen skulle ha höjts eller arbetsmängden ha minskats. Något tecken på sjukdom, varken medan arbetsförhållandet pågick eller när det upphörde hade inte kunnat förmärknas hos sökanden, och själv hade hon inte sagt någonting därom.

Sökanden hade från år 1958 ett flertal gånger fått sjukhusvård för paranoid schizofreni och därtill hörande smärttillstånd. Under mentalvårdsbyråns kontroll hade hon stått sedan år 1965 och för sin psykiska sjukdom kontinuerligt fått medicinvård. I december 1971

hade hon genomgått en psykologisk undersökning. Härvid hade konstaterats symtom på psykos, den psykiska energin konstaterades vara låg, och av sjukdomen förorsakad avtrubning (demens) märkbar. Vid läkarundersökning i augusti 1972 var sökanden till lynnet stel, psykiskt osammanhängande och avtrubbad samt fasthakad vid olika somatiska symtom.

Sjukdagpenning hade sökanden fått 22.3. - 27.3.1965, 2.7. - 12.8.1965, 28.5. - 7.6.1967 samt 10.6.1972 - 31.5.1973. Folkpension hade hon inte sökt. Arbetspensionsansökan hade anhängiggjorts 29.8.1972.

Av kommissionen hade frågats, om på sökandens arbetsförhållande 21.12.1971 - 1.6.1972 begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL kunde tillämpas.

Kommissionen: Sökanden bör anses ha insjuknat och blivit arbetsoförmögen på sätt som arbetspensionslagarna avser i juni 1972. För den skull borde på sökandens arbetsförhållande 21.12.1971 - 1.6.1972 begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL inte tillämpas, utan sökanden från 1.7.1972 beviljas invalidpension, vid vars uträkning skulle utgående från nämnda arbetsförhållande beaktas även den i 6 § 3 mom. APL avsedda tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades inte tillämpning av begränsningsstadgandet på arbetsförhållandena för montör, som sedan år 1968 lidit av paranoid schizofreni, emedan sökanden hela tiden arbetat i det närmaste normalt.

1974 6:5

År 1925 född sökande, som arbetat som servicemontör, rörmontör och slipare, har tidigare haft arbetsförhållanden som varat flera år. De senaste åren bytt arbetsplats 2-3 gånger om året. Sökanden har dock haft arbete och arbetat i stora drag utan avbrott.

Sökanden intagen på sjukhus 21.1. - 14.2.1972. Därefter i arbetsförhållande 27.3. - 14.6.1972. Han arbetade på reparationsverkstad som rörmontör och fick i lön 1 011 mark i månaden. Frånvaroperioder i detta arbetsförhållande hade sökanden inte. Han har synbarligen klarat sig väl i detta arbete och sade själv upp sig när han fick en annan arbetsplats med bättre betalning. I det sista arbetsförhållandet, som pågick 20.6.1972 - 12.3.1973, har sökanden sysslat med slipningsarbete och fick för detta 1 395 mark i månaden. Arbetet var enkelt. Att komma in i arbetet var litet besvärligt, men när sökanden väl lärt sig det, gjorde han ett gott arbete. Sjukdomen inverkade inte på arbetet, men på sökanden kunde dock förmärkas, att han ibland på grund av sjukdomen hade svårare perioder. Inte heller under detta arbetsförhållande hade sökanden några frånverotider.

Sökanden har i slutet av år 1968 besökt psykiater för depressions- och utmattningstillstånd, som ansågs reaktiva. Två gånger hade han vid den tiden en kort sjukledighet. I början av år 1972 har sökanden vårdats på psykiatriskt sjukhus för paranoia. Tecken härpå hade visat sig hos sökanden alltsedan år 1968. Han har ofta bytt arbetsplats och känt sig förföljd. Tillståndet har klassificerats som schizofreni av paranoid typ. Sökanden har fått fortsatt vård vid mentalvårdsbyrån och har dessutom två gånger år 1973 varit intagen på mentalsjukhus. Hos sökanden har framträtt medicin- och

alkoholmissbruk, självmordsförsök samt oros- och ångestperioder.

Sjukdagpenning har beviljats sökanden 5. - 8.10.1968, 30.11. - 9.12.1968, 21.1. - 4.4.1972 och 23.3. - 31.12.1973. Folkpensionsansökan anhängiggjord i november 1973 och arbetspensionsansökan 8.11.1973.

Av kommissionen har frågats, vilken pensionsanstalt skall svara för pensionen.

Kommissionen: Sökanden bör anses ha insjuknat och blivit arbetsoförmögen i den mening arbetspensionslagarna avser i mars 1973. Sålunda borde sökanden beviljas invalidpension, vid vars uträkning beaktas APL-fribreven samt beträffande det arbetsförhållande som pågick 20.6.1972 - 12.3.1973 även den i 6 § 3 mom. APL avsedda tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern.

TILLÄMPNING AV BEGRÄNSNINGSSTADGANDET

Rekommenderades inte tillämpning av begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL på det sista arbetsförhållandet, vari lönen varit betydligt högre än i det föregående APL-arbetsförhållandet, för 57-årig sökande som arbetat som gårdskarll och maskinskötare.

1974 27:3

Sökanden hade somrarna 1971, 1972 och 1973 varit anställd som motorbåtsförare i turistnämndens tjänst i KTAPL-arbetsförhållande. Han hade utöver sin 40 timmars arbetstid per vecka haft övertidsarbete och månadsförtjänsten var ung. 2 500 mark. Sökanden hade klarat arbetet tillfredsställande och hade inte verkat att vara sjuk. I det nästsista APL-arbetsförhållandet 1.2. - 3.9.1973 hade sökanden arbetat som gårdskarll i deltidarbete och tillsammans med sin hustru skött arbetena vid ett litet bostadsbolag. Lönen hade erlagts särskilt till vardera och sökandens lön hade varit 162 mark i månaden. Arbetsförhållandet hade upphört, då bostadsbolaget inte längre för gårdskarllsarbetena anlitat den byrå hos vilken sökanden varit anställd. I det sista APL-arbetsförhållandet, som pågått 1.9.1973-8.2.1974, hade sökanden också arbetat som gårdskarll med en månadslön om 726 mark. Under år 1974 hade han likväl inte mera orkat med utarbetena. Arbetsförhållandet hade upphört på grund av att sökanden insjuknat.

Sökanden hade undersökts på inremedicinsk poliklinik år 1971 för högt blodtryck. Blodtrycksvärdena låg på nivån 180-200/110-120 mmHg. I hjärtfilmen konstaterades högersidig hjärtblockad (grenblock). Vid undersökning i februari 1974 på kirurgisk poliklinik konstaterades att rörligheten i ryggrad, knän och höfter var relativt god. Röntgenbilden visade brosknötning i halsens mellankotskivor och förträngningar i rotkanalerna, brosknötning i fjärde och femte höftkotornas mellankotskiva samt förslitning i högra knäleden. Dessutom hade sökanden i vänsta fotbladet en krigsskada. Hos sökanden konstaterades blodtryckssjukdom, ryggradsförslitning och begynnande knäledsförslitning.

Sökandens arbetspensionsansökan hade anhängiggjorts 12.3.1974. Sökanden hade beviljats sjukdagpenning 28,3: - 31.5.1971, 1. - 3.7.1971, 27.7. - 9.8.1971, 16.2. - 31.3.1972, 26. - 29.7.1972, 2. - 17.8.1972, 31.3. - 15.6.1973, 22. - 31.12.1973 och 10.3. - 31.8.1974. Sökandens frontmannapensionsansökan anhängiggjordes 17.5.1974. Dessutom har sökanden beviljats livränta enligt lagen om skada ådragen i militärtjänst enligt en invaliditetsgrad om 10 % från 21.10.1958, 25 % från början av år 1971 och 30 % från början av år 1974.

Kommissionen: Den sjukdom, som utgör den huvudsakliga orsaken till sökandens arbetsoförmåga, skall anses ha börjat i början av år 1974 och sökanden anses ha blivit på i arbetspensionslagarna avsett sätt arbetsoförmögen i februari 1974. För den skull borde på sökandens arbetsförhållande 1.9.1973 - 8.2.1974 begränsningsstadgandet i 4 § 4 mom. APL inte tillämpas, utan sökanden borde från 1.3.1974 beviljas invalidpension, vid vars uträkning skulle beaktas sökandens fribrev av hans arbetsförhållanden samt beträffande förenämnda arbetsförhållande även den i 6 § 3 mom. APL avsedda tiden från arbetsoförmågans inträde fram till pensionsåldern.